

DEBRECZENI ELLENŐR

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A BALKÖZÉPPÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint ötször, u. m. hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési feltételek: helyben hához hordva vagy vidékre postán küldve. Egész évre 10 ft. Félévre 5 ft. Negyedévre 2 ft 50 kr. Egy óra 1 ft.

Hirdetési díj: öt hasábol pettaor 5 krajczár. Nagyobb terjedelmű s többibben megjelenő hirdetéseknek leengedés történik. Bélyegző minden hirdetés után 30 kr. Nyilvántartási költségek minden sora 20 kr.

Bacsó Luiza k. a. mint vendég. DEBRECZENI SZÍNHÁZ. V. Bérlet 17. szám. Szombaton, jan. 30-án: adatok:

MÁRTHA, vagy: a richmond-i leányvásár. Regényes víg opera 4 felv. Irta Fráter. zenéjét Flotow. Ford. Szerdahelyi József. Karnagy Medgyesi Nándor. (Rendező: Szabó.)

Table with 2 columns: Name and Role. Includes Lady Harlet Durham, Mándokiné, Bacsó Luiza, etc.

Kezdeté 7 órakor, vége 9 után.

Az országházból. Budapest, jan 27.

(y) Ma Simonyi Ernő interpellált a végett, hogy az uszora kérdésben tartott tanácskozmány után tesz-e valamit a kormány. Az igazságügyér azonnal felelt, hogy beadja javaslatát.

Molnár György az iránt interpellálta a kormányelnököt, miért nem adta és akarja-e haladéktalanul a ház asztalára letenni a számszék által elkészített 1873-ik évi zárszámadást, és az 1873-ik évi nyugdíjask joggyezkedést.

Ezen dolgokra az 1875-ik évi költségvetés tárgyalásán minden képviselőnek szüksége van, ki helyes és valódi alapokon kombinálni akar.

De a kormányelnök ezen interpellációra majd máskor fog felelni. Az interpellációk és több irományok betervezése után, megkezdette b. Liphay Béla, — ki nemcsak természetével, de szép eszméket fejtető elegáns beszédével is „kimagasodott” — az előadói székéből, — a költségvetést.

Tudjuk, hogy ő oly formán lett előadójává a pénzügyi bizottságnak, — mint a Molière botesinálta doktor — doktorra, t. i. akarata ellen és végszükségéből. E díszes hivatást nem vállalta.

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája. Az ő kedveért! MONTAGUE KELEMEN REGÉNYE. VIII. FEJEZET. Egy alkü. (18-ik folytatás.)

senki. Tehát megkönyörült a magával meghasonlott bizottságon, és elvállalta az általános jelentésnek előadóját, a melyet nem ő — de sugár, bugyák, — hogy Széll Kálmán készítet, habár azt előadni s védelmezni vonakodott is.

Igy b. Liphay Béla, mint a p.ü. bizottság általános jelentésének előadóját elfogadásra ajánlotta azon jelentést, egy oly beszédnek végén, mely beszéd inkább saját, mint a bizottság nevének figyelemreméltót hallottunk, bár a ház zugása közben abból igen sokat nem érthettünk meg úgy, — mint szeretnünk volna.

B. Liphay Béla után Ghyecy K. pénzügyér szólott. — Szokatlanul bágyadt volt hangja és erélytelen az előadás, bár expositója most is oly világos, mint legjobb napjaiban. A ház figyelmét ő sem ajándékozta meg osztatlansággal, úgy hogy az ő beszédjéből sem hallhattunk meg mindent.

Ezért csupán általános jellemzésére szorítkozhatunk. Azon kezdette Ghyecy, hogy nem mond újat, csak régi erős meggyőződését ismétli, hogy a p.ü. biz. által megállapított 25 milliónyi deficitet, nem szabad a régi veszélyes orvossággal, t. i. költséggel fedezni, hanem az állam jövedelmei szaporításával, a mennyiben t. i. azon deficit nem tökéletes beruházás miatt támadt volna. Mivel pedig abból 6 millió már régebben kezdték beépítéseket, 6 millió pedig új beruházásokat tartalmaz: ezen 12 milliót lehet és szabad az új költségből fedezni, — de már a további 13 milliót nem. Ezt elkerülhetetlenül az állami jövedelmek fokozásával kell fedezni. E célból beadta ismert törvényjavaslatát. De azok közül az 5%-os pótdadóról szóló ezzel visszavonja, hanem a helyett benyújt egy általános jövedelmi adóról szóló javaslatot. — Ez már ma ki is osztott. — Ő sokak ellenkező véleménye dacára, hiszi, hogy a kívánt új adókat megbirja az ország, mert meg kell bírnia annak, a ki Magyarország állami létét fentartani akarja.

Már ez ében szüksége behozni részint adóemelések, részint új adók által ezen 13 milliót, mert sem a megtakarításban tovább menni az eddiginél nem lehet, sem az állam biztonságára nem enged nagy összeget megtakarítani a közönséges kiadásoknál, sem az államjövők eladásából hamar pénzt nem várhatunk, még ha nem volna is a lakosság 153 millió költséggel fedeztetése, sem a vámszövevények revisioja nem oly könnyű és gyorsan átvihető, hogy abból hamar jobbra fordulhassanak állapotunk, s ez okból a jövedelmek növelését is egy-hirtelen nem emelhetjük, sem a bankkredítést annyira általa is kívánt megoldása, nem megy oly hamar, a valuta rendezés szükséges volta miatt, mint szeretnénk, de ha megoldható lenne is,

„Mi „igent” mondunk. Itt sátrunk kulcsa” — felelt Allison. — „Semmi sincs benne egyéb a viaszbaboknál. Saját magunk vagyónát hátunkon hoztuk el, úgy heti bér s mi rendelkezésére állunk.”

„Károly, a heti bért nem alkudtuk ki!” — „Akkor, ha épen akarja, tartsa meg; az sem fog bennünk megélni, — de én valóban jó üzletet kötöttem.”

„No én nem akarok fosványnek látszani, itt van a pénz! s most uraim asztalhoz, hogy a tárgyat jól és annak rendje és módja szerint megbeszélhessük.”

„Hol van Corkey?” — kérde Gower — „Kívüle mindenkit láttam már. Mi történt vele?” — „Mehalt és eltemették!” — felelt egy óriás, ki szintén a társasághoz tartozott. — „Nem, még eddig nem!” — felelt egy czárnavevő hang a kocsiból, melynek tulajdonosa, egy törpe, csakhamar leszállt és közelebb lépett az egybegyűlt társasághoz s ki hába igyekezett egy mellette álló padra felkapaszkodni.

„Hát te mit csinál Corkey?” — kérde Gower tőle. — „Hogy mit csinál? Semmit! Még azt sem tehetem, hogy valami haragjak, mert bizony nincs mit! Az a hőrighoz gazember egy magas polcra ültetett föl, honnan nem tudtam lejönni s senkinek sem jutott eszébe vacsorát elhozni. Ki akar nekem üzentni, hogy mint különös, természetfeletti mutatnassanak.” — „Bezárvál?” — rikácsolt az óriás. — „Ezt vesd bizonyára nem tehetnék; de én fajdalom csak az vagyok a mi vagyok, ki tehetetlen törpe. Én nem teszek csepejt ezimámba, hogy nagyobb legyek sem kalapomat, ruhámatot nem bélelem ki, hogy természetesebb, arányosabb legyen.

abból az állampénztár jövedelmét nem merítene; tehát ha mindezek meglehet, nek is akkor a mikor, addig az állampénztárt be kell tölteni, hogy a nagy költséggel még meglevő millióit ne nyelje el a jelen év, de azokkal a jövő év első felét legalább is fedezni lehessen, mely idők alatt lehet azután annyi és oly törvényhozási intézkedést tenni, a mennyi és a melyek elégségesek lesznek fedezni a 76-ik év második felét és a 77-ik év szükségleteit stb.

Ha meghozza a ház a köződik kezelésére nézve szükséges törvényt, mely iránt javaslatát beadta, ha a polgárokban lesz köteleességérzet és áldozatkészség, ha rendezve lesz a közigazgatás, — mint azt b. Liphay is hangsúlyozta, — ha végre isten egyszer jó évekét is ad (Lónyay és Kerkapoly nevetek) ő hiszi, hogy az államháztartásban rendbe jön az egyensúly.

De hogy ez történjék: arra idő kell, az idő pénz. Ezt kell megbeszélni. Tehát a ház határozozzon hamar. Egyik vagy másik irányban, de hamar. Mert a mi meghoztatott, azt legalább végrehajtani lehet. Kéri a házat, fogadja el a p.ü. biz. javaslatát.

Már ki várta volna e végét a beszédnek? Eleje azt mutatta, hogy elviszi és tárczakérdést állít fel arra nézve, hogy az általa követelt 13 millió adóemelés utján jöjjön be. A vég oda lyukadt ki, hogy csinálja a ház, a mit tetszik.

Na hiszen a ház, illetőleg annak többsége meg is fogja csinálni, — a mi neki tetszik. T. i. megszavazza a költségvetést, nem gondoskodik sem további megtakarításokról, sem új saját erőfejlesztésünkről kerülhető fedezetről. Ott van a költségnél 53 milliója. A míg abba tart, addig meglesznek az új képviselőválasztások. — A ki hátul marad, tegye be az ajtót.

Ez a Ghyecy beszédének consequentiája.

Hogy ez meg fog-e történni, hogy a többségbe nem fog-e rést verni Sennyei, Zsedényi, Somssich — és talán még mások is: azt ma még megmondani nem lehet.

Ghyecy után Möriz Pál szólott. Előadása lekötötte a ház figyelmét. Bár igen sokat mondott, amivel kevés ember volt egy nézetet, mondott sok jót is.

Ezen beszéd tartalma egy pénzügyi számítás, a mely azt mutatná, hogy az ő terve szerint miként alakulna hazánk államháztartási jövője, 1875. 76. 77-re nézve. Ezen számokat gyors előadás után folyécsányi lehetetlen volt, s így ma még bírálási alá sem vehetnő, míg a gyorsírói jegyzetek alól ki nem kerülnek. Ezen beszéd nem úgy látjuk Möriz Pál saját pénzügyi programját adta elő, az ország színe előtt; a jövő megmutatja, mit mond rá a közvélemény. Részünkről tartozunk az igazságnak megjegyezni, hogy ez a balközépi körben sem elmondva, sem annyival

inkább ismertette és bírálat alá véve nem volt. Azt tehát egyáltalán nem lehet úgy tekinteni, mint a balközéppárt megállapított programját. Bizonyosan van abban több olyan, mit acceptálhat a balközép és ha rá jöhetne a sor, acceptálna is, de van, a mit nehezen fogna elfogadni.

Ez okból Péchy Tamás, kinek beszéde sok alaposat és jót tartalmazott, szükségesnek találta reflektálni, bár maga is balközép párti, több pontjára a Möriz előadásának; többi között azt megjegyezte, hogy a bankkredít megoldását a valuta helyreállításának kérdésétől függeszteti fel: annyit tenne, mint a bankkredítet soha meg nem oldani.

Kimutatása az általános jövedelemadóról szóló törvényjavaslat 2-ik és 4-ik §-ai szerint adó alá eső és hivatalból megállapított jövedelemnek az 1874. évi adókövetési összesítések eredményei alapján kiszámítva. Adókötelesek jövedelme. I. Földbirtok után 122.081.572 ft. 2. Házbirtok után: a) házbéradó alá eső házak után 29.477.152 ft. b) házosztályadó 23.732.786 ft. 3. Haszonhajtó foglalkozások után 97.444.639 ft. 4. Állandó fizetések után 8.569.680 ft. 5. Tőkeamat után 7.000.963 ft. Összesen 288.306.792 ft. II. A polgárosított határvidéki részekben. 1. Földbirtok után 5.322.595 ft. 2. Házbirtok után 167.740 ft. 3. Haszonhajtó foglalkozások után 358.125 ft. 4. Malom után 110.380 ft. 5. Kereskedelmi és ipar után 875.550 ft. Összesen 6.834.390 ft. Összesen 295.141.182 ft. Levonások. I. Magyar és Horvát-Szlavon országokban. 1. Földadó 34.672.169 ft. 2. Házadó: a) házbéradó 5.978.513 ft. b) házosztályadó 2.373.278 ft. 3. Jövedelemadó: a) I-ső osztály 9.579.036 ft. b) II-ik osztály 856.968 ft. c) III-ik osztály 700.096 ft. (Levonások I. — 54.160.060 ft. II. A polgárosított határvidéki részekben. 1. Földadó 1.064.519 ft. 2. Házbér és házosztályadó 33.548 ft. 3. Jövedelemadó 71.625 ft. 4. Malomadó 22.076 ft. 5. Kereskedelmi és iparadó 175.110 ft. (Levonások II. — 1.366.878 ft. Összesen levonások 55.526.938 ft. Adókötelesek jövedelme 289.614.244 ft. A levonható tőkeamat összegnek 25.000.000 ft. Leszámitása után marad adóköteles jövedelem 214.614.244 ft.

* A költségvetési vitákra ismét számos iratokkal fel úgy a bal mint a jobb oldalról. A névsor a következő: A baloldaltól: Péchy Tamás, Kármán, Máriaussy Béla, Irányi, Simonyi Hajdu, Lukó, Horváthy, Szathmáry Miklós, Polt, Beráhy Alzernon, Helfy, Cseh Károly, Ugron, Horn, Kállay Ákos, Molnár György, Solymossy Bálint, Kiss Lajos, Jókai, Schwarcz, Mocsary, Vidlicskay, Gubody, Degré, Bauszner Guidó, Jankovics Miklós, Csányi, Németh Albert, Maximovics, b. Perényi, Szentimrey, Majoros, Bobory és Csiky Sándor. — A jobboldaltól: Liphay, Ghyecy, Bujanovics, Zsedényi, Pulszky Ferenc, Sennyey, Somssich, Széll, Wahrmann, gr. Lónyay Menyhért, Beothy Ákos, Wächter, Kautz, Gorove, Eber, Mátyás, Taray, b. Kemény Gábor, gr. Apponyi, Petrovay, Woidjány Béla, Pulszky Ázost, Pólya, Tavasz, Erkövy, gr. Ráday Gedeon, Ghyecy, Eötvös, Házmán, Otlík, Úrményi, Gozman, Csáky Tivadar gr.

* A horvát képviselők csak akkor fognak a fővárosba jönni, ha a költségvetés beleszervezése s szavazására kerül a dolog: oka ennek pedig nem más, minthogy a vitából vajmi

„De elég lesz már. — szolt közbe Berrtree. — „Minden rendben van s megkapod vacsoráztatni! Egy kis tréfa volt az egész és semmi egyéb, s kár, kicsikém, hogy oly haragos vagy érte.”

„Sokkal jobb lenne, ha nem tréfálna velem! — mondá a kis emberke oly felelvalkodottsággal, hogy a jelenvultak nem tarthaták vissza kacagásukat. — „Mert ha ez még soká tart, tudja meg Berrtree ur, hogy akkor vagy én, vagy az a hőrighoz távozni fog.”

De miután a törpe a fenyegetést már évek óta hetenkint vagy kétszer ismétli, az, Berrtreeo semmi különös vagy komoly benyomást nem tett.

„Célszerű lenne Corkey öcsém. — felele ez — ha nem mutogatnád magad oly gyakran; te valóban a törpéknek egy ritka és kitünő példánya vagy s nagy égbeküldő kár, ha ingyen mutogatod magad! Lásd kicsikém a napot! fogva Gower barátunk társaságunk egyik tagja lett, s tudom, hogy gonjja lesz read, hogy semmi rozskaratu cselekedetben ne részesülj társaid részéről.”

„Szivesen fogok reá ügyelni! — felele Gower miatt a törpe arcját megcsipkedé. — „Senki se merészejen kis Corkeyusnak valami kellemetlen tenni. Régi ismerősök vagyunk mi már! Körülből negyven éve, hogy először megismerkedtünk.”

„Úgy van öreg ember. De mondja csak Gower, mit csinál majd itt bódéknban?” — „Hogy mit csinálok kicsikém? Hja, lásd ennyire jött szegény fejem!”

„És ez itt?” — „A törpe, Allisona mutatott. Nem rokonszenvezhetett vele, mit szommal észre lehetett venni ráncos homlokán. Corkey, kinek valódi neve Burt Ja-

keveset értenek a költségvetést pedig általánosságban elfogadják.

* Az éjszakkoleti vasuti igazgatótanácsa a maga kebelből vizsgálatot indított meg a Sigl-féle nyilatkozat folytán, mely nyilatkozat szerint a magyarországi vasutak igazgatóinak kénytelen volt provisiót adni.

* A zárszámadások megvizsgálására kiküldött bizottság legutóbbi ülésében Mihályi és Wächter referáltak az 1869-diki zárszámadások meg hátralevő kisebb részleteiről, melyeket a bizottság minden hosszabb vita nélkül helybenhagyott. Ezzel az 1869-diki zárszámadások befjeztettek. Az 1870 s következő évek zárszámadásait a bizottság csak a budgetárgyalások befejezte után veendi tanácskozás alá —

* A „Közérdek” azon híre vonatkozólag, hogy a képviselőház elnöke megemissitette volna a budgetvitához előjegyzett szónokokat, a „Reform” mint legilletékesebb forrásból közli, e hír alaptalan. Az elnökségnek mi köze sincs a bizottság szónokai névsorához; de nemcsak, hogy meg nem lón a névsor semmisítve, sőt még gyarapodott is a jobboldalról; nevezetesen a kis Pulszky Ágostonnal, ki magát közvetlenül Tisza Kálmán után kérte szólásra felhivatni.

* Minisztertanács tartott tegnapelőtt. Tárgyai voltak a kormány előterjesztései a költségvetés tárgyában és Zichy József közlekedési miniszter jelentése az államvasutak kérdésében.

Külföld. + Spanyolország. A spanyol kormány megbízottai hír szerint f. hó 23-án carlista megbízottakkal alakodásba ereszkedtek, s ez állítgól oly egyezsége vezetett, melynek mindkét fél részéről leendő elfogadása remélhető. Az Alfonso amnesztisioj proclomatiója folytán több tiszt hárseregbe akart lépn a carlisták részéről, azonban terrvik felfedeztetven Don Carlos parancsára főbe lövették. Castellon tartományban ellenben 600 carlistának sikerült az átszökés.

+ Franciaország. A senatus szervezése vonatkozó törvényjavaslat tárgyalása f. hó 25-én megkezdett. Egyedül Jules Simon beszélt, beszéde után a ház 512 szóval 188 ellen elhatározta, hogy megkezdje a javaslat részletes tárgyalását. Míg azonban megkezdődött, hogy a köztársasági párt — mely a részletes vita alkalmával módosításait bájosan foghajtádiadlara juttatni — a harmadik tárgyalásán ellene szavaz, a javaslatok törvényéi emelése aligha fog sikerülni.

+ China. A Timest Shanghaiból tudósítják, hogy a kínai császár f. hó 12-én meghalt. Utóda csak öt éves.

Az Ofenheim-féle bünper.

** Jan. 26-án Weissel az anglo-bank föntadása hallgatottat ki. Azt valija, hogy a részvényekre való aláírás előtt látta az építési szerződést, mely neki kedvezőnek tetszett. A 190.000 ft tétel nem tnt előtte fel, mint-hogy ilyes összegek mindenütt fordultak elő. Suchy az államvasut meérnöke (előbb a czernovici pályánál) a pályá felügyelő személyzetét elégedetlenség mondja; az építést jónak tartja, a talpákat is általában jónak találja. A forgalom szerinte szabályos volt.

k a b volt, a világ legidősebb törpéje lévén Berrtree nem hiába s joggal hirdethette azt nagy, óles falragaszain.

„Azért jött ide — felelt Berrtree — hogy az asszonyág helyett vezesse a hókusz-pókusz. Légy udvarias irányában kicsikém. Majd egyben másban segélyére is fogsz lenni.”

„Mindenki jobb, mint volt az asszonyág, — felele a törpe — mert, ha az asztal alá bujtam, rendszeren gombostűvel szurkált. Ez asszony meg fog ólni.”

„Az nem fogja tehetni, mert ő nem jó többet vissza társaságunkba. Meguntam már magam is!”

Az „asszonyág”, nevének Duval né, ismeretes szemfényvesztő volt, ki a komédiások közt igen ismert személyiség volt. É nönök előéletét senki sem ismerte; de, tekintve arczsinéinek barna voltát, mindenki megervezett abban, hogy e nő csak czigány szülötök származhatott.

Ó maga fenhéjázó büszkeséggel szokott volt dicsékedni, — hogy indái herczegnő s ilyenkor rendszeren egy zagyalókos beszédet kezdett, melyet anyanyelvénél valloitt. Ugyessége a zsebjátékokban mód nélkül lepte meg azokat, kik látták, s valahányszor játéka hirdette volt — a mi különben minden nap megtörtént — telt „ház” volt. De a jó tulajdonságával ellentétben állott rosz természetű; a „rosz” kifejezés még igen is gyengéd, mert a „furia” jobban megilleti; ha valaki felbuzsított, az ember lelt legyen a talpán, ha elutudta kerülni a lehető legrosszabb következményeket.

(Folyt. köv.)

